

*Marina Cimerman
Jelena Cetinić*

Prethodno znanstveno priopćenje

INTERES DJECE I MLADIH ZA SPORTSKE AKTIVNOSTI TIJEKOM LJETNIH ŠKOLSKIH PRAZNIKA

1. UVOD

Nakon završetka školske godine započinju ljetni praznici za učenike osnovnih i srednjih škola. U tom razdoblju djeca i mladi imaju priliku samostalno kreirati svoje slobodno vrijeme prema vlastitim željama i potrebama. No, primijećeno je da vrijeme predviđeno za psihofizički odmor i oporavak, djeca i mladi ne provode dovoljno kvalitetno, odnosno, velik dio svog vremena provode u sedentarnim (ne)aktivnostima, što može dovesti do neželjenih posljedica za funkcioniranje i zdravlje organizma (Andrijašević, 2005.). Toj sve učestalijoj pojavi svjedoče nastavnici tjelesne i zdravstvene kulture koji na početku svake školske godine izvještavaju i upozoravaju na sve lošije rezultate inicijalnih provjeravanja antropometrijskih, motoričkih i funkcionalnih osobitosti učenika osnovnih i srednjih škola, koji su uzrokovani upravo nedostatkom tjelesnog kretanja za vrijeme ljetnih praznika.

Razlozi neaktivnog provođenja slobodnog vremena su višestruki. No, zasigurno, jedan od važnijih razloga je pomanjkanje organiziranih sportsko-rekreativnih programa za vrijeme ljetnih školskih praznika. Ta problematika prepoznata je u gradu Čakovcu gdje je pokrenut program Svaki tjedan sport jedan koji se provodi tijekom ljetnih školskih praznika, putem kojeg je djeci i mladima omogućeno da na aktivan način, uz druženje, igru i zabavu provode svoje slobodno vrijeme, upoznavajući se svaki tjedan s osobitostima nekog drugog sporta. Sudionici programa se svakog tjedna mogu uključiti u neki drugi sportski kamp, okušavajući se u sportovima prema vlastitom izboru (košarka, odbojka, rukomet, tenis, gimnastika, plivanje, karate), a s ciljem poboljšanja kvalitete slobodnog vremena tijekom ljetnog odmora.

Cilj ovog rada bio je istražiti kako djeca i mladi provode svoje slobodno vrijeme te koje ih aktivnosti najviše privlače preko ljetnih školskih praznika. Također, pokušali su se utvrditi osnovni razlozi mladih za uključivanje u organizirane sportsko-rekreativne programe preko ljetnih školskih praznika te razlike u participaciji za sportske aktivnosti između djevojčica i dječaka.

2. METODE RADA

2.1. Uzorak ispitanika

Prigodni uzorak ispitanika čini ukupno 80 djece ($M = 40$; $\check{Z} = 40$) aktivnih sudionika Ljetnog plivačkog kampa u organizaciji Grada Čakovca u dobi od 10 do 14 godina (prosjeck $M = 11,35$ god.; $\check{Z} = 11,3$ god.).

2.2. Uzorak varijabli

Za potrebe ovog rada osmišljena su dva anketna upitnika: (a) u prvom upitniku ispitivao se način na koji djeca i mladi provode svoje slobodno vrijeme tijekom ljetnih školskih praznika, interes djece za sportske aktivnosti i količina vremena koju provode u nekoj tjelesnoj aktivnosti; (b) drugi upitnik pokušao je naći odgovore na pitanja o interesima i razlozima sudjelovanja djece u organizaciji sportskog plivačkog kampa.

2.3. Metode obrade podataka

U radu su korištene sljedeće statističke metode: analiza frekvencija (F) i postotaka (%) za svaku od pojedinih vrsta korištenja slobodnog vremena, deskriptivna analiza za rezultate drugog anketnog upitnika i t-test za zavisne uzorke.

3. REZULTATI I DISKUSIJA

Iz analize dobivenih podataka prvog anketnog upitnika (Tablica 1) može se vidjeti da djeca i mladi tog uzorka ispitanika, sudionika plivačkog kampa, svoje slobodno vrijeme najviše vole provoditi u druženju s prijateljima, gledanju televizije te igranju video igrica. Unatoč tome što su takvi rezultati očekivani, zabrinjava činjenica da 77% dječaka i 48% većinu svog vremena provodi u gledanju televizije, 60% dječaka troši na video igrice, 27,5% dječaka provodi za računalom.

Tablica 1. Prikaz frekvencija odgovora i postotka u cijelom uzorku ispitanika na pitanje: Na koji način si proveo/la ove ljetne školske praznike?

Aktivnosti	Ukupna frekvencija	Ukupna frekvencija	Frekvencija M	Postotak M	Frekvencija Ž	Postotak Ž
Čitanje	44	55%	13	32,5%	31	77,5%
TV	48	60%	29	72,5%	19	47,5%
Sport-povremeno	43	53,75%	20	50%	23	57,5%
Sport-aktivno	25	31,25%	15	37,5%	10	25%
Internet	23	28,75%	11	27,5%	12	30%
Igrice	34	43%	24	60%	10	25%
Plaža	15	19%	8	20%	7	17,5%
Društvo	75	93,75%	37	92,5%	38	95%

* M - ukupan broj dječaka (N = 40), Ž - ukupan broj djevojčica (N = 40)

Djevojke nisu pretjerano zainteresirane za sjedenje pred osobnim računalom (samo 30% djevojki dnevno “surfa” internetom i 25% ih igra različite video igrice), no zato se više (njih 55%) vole opuštati uz dobru knjigu.

Osim tih poraznih rezultata, zanimljivi su rezultati prikazani u Tablici 2 koji pokazuju da su dječaci i djevojčice tog uzorka ispitanika zadovoljavajuće uključeni u različite sportske aktivnosti, bilo aktivno (u sportskom klubu), bilo povremeno (rekreativno). Čak polovica dječaka povremeno se bavi nekom od sportskih aktivnosti, a 38% ih je uključeno u aktivan rad sportskih klubova i tijekom ljetnih praznika. Nešto lošiji rezultati su za djevojke, 58% ih prakticira sport povremeno, a samo 25% ih je uključeno u aktivan rad sportskih klubova. Takvi rezultati su očekivani s obzirom na to da je veliki postotak djece oba spola uključen u aktivan rad sportskih klubova i za vrijeme trajanja redovne školske godine.

Tablica 2. Prikaz frekvencija odgovora i postotka u cijelom uzorku ispitanika na pitanje: Da li se inače baviš sportom?

Aktivnosti	Ukupna frekvencija	Ukupna frekvencija	Frekvencija M	Postotak M	Frekvencija Ž	Postotak Ž
Nikad	0	0%	0	0%	0	0%
Prije	7	8,75%	4	10%	3	7,5%
Ponekad	18	22,50%	8	20%	10	25%
Redovno	55	68,75%	28	70%	27	67,5%

* M - ukupan broj dječaka (N = 40), Ž - ukupan broj djevojčica (N = 40)

Iz Tablice 3. se vidi da se najviše ispitanika (42,5%) bavi individualnim sportskim aktivnostima (atletika, plivanje, biciklizam, i sl.) što je logično jer se radi o sudionicima realizacije plivačkog sportskog kampa. Najmanje se iskazuje interes (2,5%) za borilačke sportove. Dječaci se najviše (42,5%) bave sportskim igrama (košarka, nogomet, rukomet, odbojka, i sl.) i individualnim aktivnostima (40%), a ne iskazuju interes za estetske aktivnosti (gimnastiku, ritmičko-sportsku gimnastiku, balet) i plesne sportske aktivnosti. Djevojčice najveći interes pokazuju za individualne sportske aktivnosti (45%) te ples i cheerleading (20%). Nešto manji interes (12,5%) iskazuju za estetske aktivnosti (gimnastiku, ritmičko-sportsku gimnastiku, balet), sportske igre (7,5%) te borilačke sportove, tenis i druge sportove (jahanje), po 5%.

Tablica 3. Prikaz frekvencija odgovora i postotka u cijelom uzorku ispitanika na pitanje: *Kojom od nabrojanih aktivnosti se baviš?*

Sportske aktivnosti	Ukupna frekvencija	Ukupna frekvencija	Frekvencija M	Postotak M	Frekvencija Ž	Postotak Ž
Plivanje, trčanje, biciklizam	34	42,5%	16	40%	18	45%
Gimnastika, ritmička gimnastika, balet	5	6,25%	-	-	5	12,5%
Tenis, badminton, squash	6	7,5%	4	10%	2	5%
Ples, cheerleading	8	10%	-	-	8	20%
Sportske igre (nogomet, rukomet, košarka, odbojka)	20	25%	17	42,5%	3	7,5%
Borilački sport	2	2,5%	-	-	2	5%
Drugo	5	6,25%	3	7,5%	2	5%

* M - ukupan broj dječaka (N = 40), Ž - ukupan broj djevojčica (N = 40)

Analiza deskriptivnih parametara drugog anketnog upitnika (Tablica 4) pokazuje da su dječaci i djevojčice ovog uzorka ispitanika dominantno potaknuti unutrašnjim (intrinzičnim) motivima za uključivanje u organizirane sportsko-rekreativne programe, tj. plivački kamp. Učenje plivačkih tehnika, društvo i zabava su najprivlačniji razlozi za sudjelovanje u plivačkom kampu i za djevojčice i za dječake. Nasuprot tome, čestice koje impliciraju ekstrinzične (izvanjske) motive za sudjelovanje u plivačkom kampu poput, dokazivanja svojeg plivačkog znanja, udovoljavanja roditeljima ili prijateljima za sudjelovanje u kampu te pobjeđivanje u sportskim igricama, pokazale su se najmanje važnima, posebno za djevojčice.

Rezultati t-testa za zavisne uzorke (Tablica 4) pokazuju da postoji statistički značajna razlika u pojedinim česticama između spolova (rezultati otisnuti masnim

slovima). Dobivene razlike ukazuju na različitost u sportskoj orijentaciji između djevojčica i dječaka. Razlike u česticama: “Uživam u uzbuđenju plivačkih igara” i “Uživam u uzbuđenju drugih sportskih igara”, pokazuju da su dječaci kompetitivnijeg duha nego djevojčice. To znači da su kompetitivne situacije i dokazivanje vlastite kompetitivnosti pred drugima značajni motivi za uključenost dječaka u sportske aktivnosti. Razlike u čestici “Želim uspoređivati plivačku vještinu s ostalima” i “Želim pobijediti u plivačkim igricama”, pokazuju da su dječaci značajnije usmjereni prema pobjedi, za razliku od djevojčica koje su dominantno usmjerene prema ostvarivanju vlastitih ciljeva. Razlike su dobivene i u čestici “U kampu sam da bih razveselila roditelje, prijatelje, ili druge”, što znači da dječaci sudjeluju u sportskim aktivnostima zbog osjećaja vanjskog pritiska ili prisile, kojeg u većoj mjeri doživljavaju od djevojčica. Mala, ali značajna razlika je dobivena u čestici “Na satima plivanja sam došao/la radi društva”, što znači da je dječacima uloga i utjecaj društva u sportskim aktivnostima nešto važnija nego djevojčicama.

Sveukupno se može reći da su dječaci iz ovog uzorka ispitanika više kompetitivnog duha i usmjereni na pobjedu, dok su djevojčice usmjerene na ispunjavanje individualnih ciljeva te učenje i usavršavanje tehnike.

Tablica 4. Deskriptivni pokazatelji rezultata anketnog upitnika za oba spola. T-test za međusobno zavisne uzorke ($p < 0,05$).

Tvrdnje	AS		mini.		maks.		SD		t	p
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž		
1. Želim naučiti plivati novim načinima.	4,43	4,65	1	2	5	5	0,9	0,74	-1,42	0,16
2. U plivačkom kampu se želim dobro zabaviti.	4,93	4,85	4	3	5	5	0,27	0,48	0,83	0,41
3. Na satima plivanja sam naučio/la nešto novo.	4,5	4,6	1	2	5	5	0,93	0,74	-0,48	0,63
4. Na satima plivanja sam upoznao/la nove prijatelje.	4,65	4,65	1	3	5	5	0,8	0,66	0	1,00
5. Na plivanje sam došao/la radi društva.	3,98	3,45	2	1	5	5	1	1,26	2,21*	0,03*
6. Uživam učiti plivati uz igru i zabavu.	4,85	4,78	4	3	5	5	0,43	0,53	0,68	0,49
7. U kampu sam da bi razveselio/la druge (roditelje, prijatelje).	3,05	1,73	1	1	5	5	1,6	1,15	4,26*	0,00*

(nastavak tablice 4)

8. U kampu sam jer želim usavršiti i poboljšati plivačke tehnike.	4,7	4,68	2	3	5	5	0,69	0,69	0,16	0,87
9. Uživam u plivanju.	4,85	4,85	2	4	5	5	0,53	0,36	0	1,00
10. Volim pokazivati svoje znanje plivanja drugim osobama.	3,53	3,05	1	1	5	5	1,32	1,3	1,61	0,11
11. Uživam u uzbuđenju plivačkih igara.	4,45	3,93	1	3	5	5	0,93	0,83	3,06*	0,00*
12. Uživam u uzbuđenju dr. sportskih igara (nogometa, košarke, odbojke).	4,58	3,2	2	1	5	5	0,84	1,11	6,26*	0,00*
13. Želim pobijediti u plivačkim igricama.	4,45	3,05	1	1	5	5	0,93	1,34	5,49*	0,00*
14. Želim uspoređivati plivačku vještinu s ostalima.	4	2,8	1	1	5	5	1,28	1,38	4,51*	0,00*
15. Plivački kamp koristi u zbližavanju djece.	4,2	4,2	2	2	5	5	0,97	0,99	0	1,00
16. Važno mi je naučiti pravilne pokrete.	4,55	4,63	1	2	5	5	1,04	3	-0,42	0,68

* p - izračunata pogreška p < 0.05; AS - aritmetička sredina, mini. - minimalan rezultat, maks. - maksimalan rezultat, SD - standardna devijacija, t - rezultat t - testa za nezavisne uzorke; Nm = 40; Nž = 40

4. ZAKLJUČAK

Istraživanje na uzorku ispitanika (N = 80; 40 dječaka i 40 djevojčica) u dobi od 10 do 14 godina pokazuje da su djeca u Međimurskoj županiji, unatoč tome što previše vremena provode pred TV ekranima i osobnim računalom, zadovoljavajuće uključena u različite sportske aktivnosti, kako za vrijeme redovne školske godine, tako i tijekom ljetnog odmora. Dječaci se najviše bave sportskim igrama (nogometom, rukometom, odbojkom i sl.) te individualnim sportskim aktivnostima (plivanjem, atletikom i sl.), dok su kod djevojčica najpopularniji individualni sportovi (plivanje, atletika), gimnastika i ples, a što je u skladu i s nekim dosadašnjim istraživanjima (Sheeder i sur., 2005.). Manje su popularni sportovi s upotrebom reketa te borilački sportovi kod oba spola. U istraživanju Sheerdera i suradnika također je zabilježen pozitivan trend uključivanja mladih u različite sportske aktivnosti (Sheerder i sur., 2005.). Taj porast zainteresiranosti za sportske aktivnosti, čak i preko ljetnih praznika, odraz je prirodne potrebe za tjelesnim kretanjem i igrom kao i svijesti o pozitivnim učincima tjelesnog

vježbanja na organizam mladog čovjeka. U organizaciju sportskih kampova najviše se uključuju djeca koja su aktivna i tijekom školske godine. No, ima dosta djece koja treniraju ponekad ili su prije bila uključena u aktivan rad sportskih klubova. Takvu djecu bi trebalo dodatno motivirati za bavljenje sportskim aktivnostima, a ljetni sportski kampovi su odlično mjesto za takve stvari. Zato bi ovo istraživanje trebalo potaći gradske i županijske vlasti, kao i sportske saveze, udruge i klubove da se više angažiraju na polju osmišljavanja slobodnog vremena djece i mladeži. Jer, društvo usmjereno prema razvoju i budućnosti treba i mora poticati i osigurati sve potrebne (prostorne, kadrovske i materijalne) uvjete za bavljenje sportskim aktivnostima svih svojih članova.

5. LITERATURA

1. Andrijašević, M., Paušić, J., Bačević, T., Ciliga, D. (2005.) Participation in leisure activities and self-perception in health in the students of the University of Split. *Kinesiology*, 37 (1), 21 - 31.
2. Barić, R. (2007.) Vježbam jer se osjećam dobro. Andrijašević, M. (ur.). Međunarodna znanstveno-stručna konferencija "Sport za sve u funkciji unapređenja kvalitete života" (zbornik radova), 31 - 38. Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
3. Boccardo, J., Kanters M., Casper, J. (2006.) Research Update: Leisure for Life. *Parks & Recreation*, 41 (6), 22 - 27.
4. Pećar-Mraković, I., Mraković, S. (2000.) Pomanjkanje slobodnog vremena kao ograničavajući čimbenik igre djece i mladeži. Andrijašević, M. (ur.). *Znanstveno i stručno savjetovanje "Slobodno vrijeme i igra"* (zbornik radova), 44 - 47. Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu.
5. Scheerder (2005.) Social Changes in Youth Sports Participation Styles 1969-1999: The Case of Belgium. *Sport Education and Society*, 10 (3), 321-341.